

INKLYUZIV PEDAGOGIKA: ONA TILINI O'RGATISHDA O'QUVCHILARNING TURLI TILLARGA BO'LGAN EHTIYOJLARINI QONDIRISH

Dinara Bekpolatova Ong'arbay qizi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institutining

Turkiy tillar fakulteti talabasi

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.7989630>

ARTICLE INFO

Received: 22th May 2023

Accepted: 29th May 2023

Online: 30th May 2023

KEY WORDS

Inklyuziv pedagogika, transformativ yondashuv tabaqalashtirilgan ta'lim, differentsial ta'lim, kognitiv va lingvistik ko'nikmalar.

ABSTRACT

Inklyuziv pedagogika – barcha o'quvchilar o'zlarini qadrli, hurmatli va qo'shilgan his qiladigan ta'lim muhitini yaratishga qaratilgan o'qitish yondashuvidir. Ona tilini o'qitishda o'quvchilarning ko'p tilli ehtiyojlarini qondirish inklyuziv pedagogikaning muhim jihati hisoblanadi. Ushbu maqola o'quvchilarning ko'p tilli ehtiyojlarini qondirishda inklyuziv pedagogikaning ahamiyatini va o'qituvchilar ta'lim muhitini rivojlantirish uchun amalga oshirishi mumkin bo'lgan turli yondashuvlarni o'rganishga qaratilgan.

Ta'lim sohasida so'nggi yillarda inklyuziv pedagogika tushunchasiga katta e'tibor qaratilmoqda. Inklyuziv pedagogika o'qitish va o'qitishda transformativ yondashuv sifatida e'tirof etilgan, ijtimoiy-iqtisodiy kelib chiqishi, jinsi, etnik kelib chiqishi va jismoniy imkoniyatlaridan qat'i nazar, har bir o'quvchini jalb qilishga mo'ljallangan. Bu nisbatan yangi tushuncha bo'lsa-da, ta'limda tenglik, xilma-xillik va ijtimoiy adolatni targ'ib qilishning kuchli vositasi sifatida tobora e'tirof etilmoqda.

Bu har bir talabaning sinfga o'ziga xos kuchli va qiyinchiliklari bilan kelishini va o'qituvchining roli bu farqlarni o'zida mujassamlashtirgan joy yaratish ekanligini tan oladi. Inklyuziv pedagogika har bir o'quvchining ehtiyojlariga mos keladigan va har bir o'quvchini o'quv jarayoniga jalb etishga qaratilgan o'qitish strategiyasi va usullaridan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Inklyuziv pedagogikaning asosiy tarkibiy qismlaridan biri tabaqalashtirilgan ta'limdir. Ushbu yondashuv turli o'quvchilarning ehtiyojlarini qondirish uchun o'qitish va o'rganish faoliyatini moslashtirishni o'z ichiga oladi. Bu o'quvchilarning o'rganish uslublari, qiziqishlari va qobiliyatlari turlicha bo'lishini, o'qitishga yagona yondashuv samarali emasligini tan oladi. Differentsial ta'lim o'quvchilarga ko'rgazmali qurollar, guruhlarda ishlash yoki texnologiyaga asoslangan faoliyat kabi o'rganish va o'z bilimlarini namoyish etishning bir nechta usullarini taqdim etishni o'z ichiga oladi.

Inklyuziv pedagogikaning yana bir asosiy komponenti sinfda qulay muhit yaratishdir. Bu har bir o'quvchini qamrab oluvchi, hurmat qiladigan va qo'llab-quvvatlovchi sinf madaniyatini yaratishni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar bunga o'z talabalari bilan ijobiy munosabatlar

o'rnatish, o'quvchilarning ovozi va tanlovini rag'batlantirish va ochiq muloqotni targ'ib qilish orqali erishishlari mumkin.

Inklyuziv pedagogika shuningdek, ayrim o'quvchilarning o'quv jarayonida to'liq ishtirok etishiga to'sqinlik qiladigan tizimli to'siqlarni tan olish va bartaraf etishni ham o'z ichiga oladi. Bu stereotiplar, madaniy qarama-qarshiliklar va resurslar yoki texnologiyadan foydalanishning etishmasligi kabi muammolarni hal qilishni o'z ichiga oladi.

Ona tilini o'rgatish tillarni o'zlashtirish va ulardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan til ta'limining muhim tarkibiy qismidir. Ko'pincha o'quvchilar maktabga turli xil tajribalar bilan kelishadi va ular turli tillarda gaplashadi. Shuning uchun o'qituvchilar o'z talabalarining til xilma-xilligini tushunishlari va ularga o'z ona tilida o'rganish imkoniyatini berishlari juda muhimdir. Bunday yondashuv juda muhim, chunki ona tilini o'qitish akademik muvaffaqiyat uchun zarur bo'lgan kognitiv va lingvistik ko'nikmalarni rivojlantirish uchun asos yaratadi.

Inklyuziv pedagogika talabalarning turli til va madaniy kelib chiqishini tan oladi. Shuning uchun o'qituvchilar barcha talabalarning madaniy va til tajribasini o'z ichiga olgan o'quv muhitini ta'minlashlari kerak. Bunga erishish uchun ko'p tilli materiallardan foydalanish, o'quvchilarning madaniy bilimlarini birlashtirish va barcha tillarga ijobiy munosabatni singdirish kabi turli yondashuvlarni amalga oshirish mumkin.

Ko'p tilli materiallardan foydalanish inklyuziv pedagogikaning hal qiluvchi jihati hisoblanadi. O'qituvchilar kitoblar, ommaviy axborot vositalari va raqamli resurslar kabi ko'p tilli materiallarning turli shakllarini o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu yondashuv talabalarga boshqa tillar va madaniyatlar haqidagi tushunchalarini rivojlantirish bilan birga o'z ona tilida o'rganish imkoniyatini berishi mumkin. Bundan tashqari, talabalarning madaniy bilimlarini birlashtirish ijobiy ta'lim tajribasini yaratadi va o'quvchilar o'zlarini qadrlil va hurmatli his qiladigan sinf muhitini yaratadi.

Nihoyat, inklyuziv pedagogikani rivojlantirishda barcha tillarga nisbatan ijobiy munosabatni singdirish zarur. O'qituvchilar til xilma-xilligining ahamiyatini ta'kidlab, o'quvchilarning ona tillariga ijobiy munosabatda bo'lishlari kerak. Bunday yondashuv inklyuziv pedagogikaning muhim jihati bo'lgan barcha tillarga bo'lgan hurmatni va madaniy xabardorlikni oshirishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, inklyuziv pedagogika o'qitish va o'qitishning kuchli yondashuvi bo'lib, uning maqsadi har bir o'quvchini, ularning bilimi va qobiliyatidan qat'i nazar, jalb etishga qaratilgan. Moslashtirilgan va qulay o'quv muhitini yaratish orqali o'qituvchilar ta'limda tenglik, xilma-xillik va ijtimoiy adolatni targ'ib qilishga yordam berishi mumkin. Inklyuziv pedagogika ona tilini o'qitishda o'quvchilarning ko'p tilli ehtiyojlarini qondirishda muhim ahamiyatga ega. Inklyuziv pedagogikadan foydalanadigan o'qituvchilar barcha o'quvchilar o'zlarini qadrlil, hurmatli va qo'shilgan his qiladigan o'quv muhitini yaratishi mumkin. Ushbu yondashuv talabalarga boshqa tillar va madaniyatlar haqidagi tushunchalarini rivojlantirish bilan birga o'z ona tilida o'rganish imkoniyatini berishi mumkin. Ko'p tilli materiallardan foydalanish, talabalarning madaniy bilimlarini birlashtirish va barcha tillarga ijobiy munosabatni rag'batlantirish orqali talabalar akademik muvaffaqiyat uchun zarur bo'lgan kognitiv va lingvistik ko'nikmalarni rivojlantirishlari mumkin.

References:

1. Umumiy o'rta ta'limning davlat ta'lim standarti va o'quv dasturi. Ona tili. Adabiyot. O'zbek tili (ta'lim boshqa tillarda olib boriladigan maktablar uchun). Toshkent. "Sharq" nashriyot-matbaa konserni.
2. O'zbekiston Pespublikasining "Ta'lim to'g'risidagi Qonuni". 2020-y 23-sentabr